

روزشمار جنگ

پنجشنبه

۳۰ مرداد ۱۳۵۹

۱۰ شوال ۱۴۰۰

۲۱ اوت ۱۹۸۰

۳۲۲

در ادامه بحران روزافزون در روابط و مناسبات سیاسی ایران و عراق، نمایندگی دائمی عراق در سازمان ملل، در نامه‌ای به دبیرکل این سازمان، در پاسخ به نامه وزیر امور خارجه ایران،* بار دیگر ادعای عربی بودن جزایر سه گانه ابوموسی، تنب بزرگ و تنب کوچک را تکرار کرد و اظهارات وزیر امور خارجه ایران را مبنی بر صحت اسناد تاریخی مالکیت ایران بر این سه جزیره، مردود و نادرست شمرد. در بخشی از این نامه که امروز به عنوان یک سند تاریخی در سازمان ملل به ثبت رسید، آمده است: «اگر نظری اجمالی به دلایل قانونی بیفکنیم می توان خاطرنشان ساخت که در هیچ مقطعی از تاریخ هیچ یک از این جزایر تحت حکومت ایران نبوده است. واقعیت این است که بریتانیا جزایر مذکور را به طور جداگانه اشغال نکرده است. آنها در سال ۱۸۱۹ وقتی که از جزایر کواسیم (Kwassims) دفاع می کردند، رأس الخیمه را نیز اشغال کردند. این سه جزیره از سال ۱۷۵۰ بخشی از سرزمین رأس الخیمه بوده و تا سال ۱۸۶۶ بدون هیچ انقطاعی به همین صورت باقی ماند تا وقتی که میان امارات شارجه و رأس الخیمه تقسیم گردید و حکومت بر آن ادامه یافت تا اینکه به دست نیروهای نظامی ایران در ۳۰ نوامبر ۱۹۷۱ [۱۳۵۰] اشغال غیرقانونی شد.» در بخش دیگری از این سند آمده است: «بدیهی است روشی که رژیم فعلی ایران اتخاذ کرده است، خودداری از تخلیه جزایر اشغال شده است و آن چیزی جز رؤیای امپراتوری شاه نیست. این تعصب نژادپرستی با تفوق فارس های آریایی همراه شده است.»^(۱)

از سوی دیگر، امروز "رشید عبدالله" وزیر امور خارجه امارات متحده عربی نیز در اقدامی مشابه عراق، ضمن طرح ادعای اشغال سه جزیره مزبور در خلیج فارس به وسیله ایران، به دبیرکل سازمان ملل اعتراض کرد. وی در پاسخ به نامه ای که صادق قطب زاده، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، در

* این نامه قبلاً (در خرداد ۱۳۵۹ (ژوئن ۱۹۸۰)) خطاب به دبیرکل سازمان ملل ارسال و به عنوان یک سند رسمی ثبت و منتشر شده است.

خردادماه گذشته، برای دبیرکل سازمان ملل ارسال کرده بود، گفته است که امارات متحده عربی امیدوار است مسئله این سه جزیره از راه‌های معمولی سیاسی حل و فصل شود و از اعمال تحریک‌آمیز اجتناب شود. وی از حکومت جدید ایران دعوت کرده است تا مشکلات ناشی از جاه‌طلبی‌های توسعه‌طلبانه رژیم شاه سابق را حل کند و این سه جزیره را به امارات متحده عربی مسترد دارد.*

رشید عبدالله در پایان این نامه - که به عنوان سند رسمی در سازمان ملل به ثبت رسیده است - با تأکید مجدد بر علاقه‌مندی امارات متحده عربی به این سه جزیره، از ایران دعوت کرده است به منظور نشان دادن صداقت خود برای داشتن روابط حسنه با همسایگان، در یک گفت‌وگوی جدی دوجانبه شرکت کند تا بدین طریق با تحویل جزایر به صاحبان اصلی‌شان به این مشکل خاتمه دهد.** (۲)

۳۲۳

درحالی‌که تیرگی روابط عراق و سوریه تشدید می‌شود، همکاری‌های جدی و نزدیکی فوق‌العاده عراق و فرانسه ادامه دارد. در این زمینه منابعی که نشریه معتبر *وال استریت ژورنال* به قول آنها استناد کرده است، یادآوری کردند که فرانسه، بی‌اعتنا به موضع تند غرب و انتقاد رژیم اشغالگر قدس، اخیراً اعلام کرده است در کمک خود به عراق برای رسیدن به فناوری هسته‌ای فرانسوی مصمم است.^(۳) البته رابطه فرانسه و عراق منحصر به این مورد نیست. نشریه مزبور همچنین خبر داد که: شرکت‌های فرانسوی "تامسون سی. اس. اف" و "سی. تی. آی. کاتل" در انتظار دستیابی به قراردادی معادل ۹۶۰ میلیون دلار در آینده‌ای نزدیک می‌باشند که براساس آن این شرکت‌ها یک کارخانه صنایع الکترونیکی برای عراق ایجاد خواهند کرد. منابع می‌گویند این پروژه مستلزم ایجاد امکانات تولید محصولات مصرفی برقی و همچنین تولید رادار برای دفاع ساحلی، کشتی‌ها و هواپیماهای جنگی می‌باشد. این منابع افزودند که انعقاد این قرارداد بر روابط فزاینده نزدیک سیاسی و تجاری میان فرانسه و عراق تأکید می‌ورزد.^(۴)

* تقریباً همه مورخان و جغرافی‌دانان عرب و مسلمان صدر اسلام مثل طبری، مسعودی و یعقوبی تصدیق کرده‌اند که تمامی نواحی خلیج فارس، در دوران قبل و بعد از اسلام به ایران تعلق داشته است. (امنیت و مسائل سرزمینی در خلیج فارس: جغرافیای سیاسی دریایی، پیروز مجتهدزاده، ترجمه امیر مسعود اجتهادی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۰/۷/۱۶، ص ۲۱۰).

** لازم به یادآوری است که قبل از امارات متحده عربی، مسئله سه جزیره تنب بزرگ، و کوچک و ابوموسی را، دولت بعثی عراق مطرح و درخواست کرده بود که جمهوری اسلامی ایران این سه جزیره را بازگرداند. در خردادماه گذشته، وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران پاسخ لازم را به این درخواست داد و اینک بار دیگر مسئله بازگرداندن این جزایر از جانب امارات متحده عربی مطرح می‌شود. صرف‌نظر از خواست غیرمنطقی عراق و امارات متحده عربی، به نظر می‌رسد که طرح این مسئله در اوضاع و احوال کنونی در منطقه و موقعیت جمهوری اسلامی ایران، نمی‌تواند تصادفی باشد.

روند چرخش عراق و نزدیکی این رژیم به غرب منحصر به نزدیکی به فرانسه نیست. «صدام حسین رئیس‌جمهور عراق امروز، "گاستون تورن" معاون نخست‌وزیر لوگزامبورک و رئیس شورای وزرای جامعه اروپا را به حضور پذیرفت. طی این دیدار مهم‌ترین مسائل عربی و بین‌المللی، به‌ویژه درگیری اعراب و اسرائیل و روابط اروپا و اعراب مورد بحث و بررسی قرار گرفت. معاون نخست‌وزیر لوگزامبورک در پی این دیدار اظهار کرد که عراق با رضایت‌خاطر هرگونه ابتکار عمل صلح‌آمیز از سوی جامعه اروپا در قبال خاورمیانه را می‌پذیرد. وی افزود که عراقی‌ها خواستار پیش‌شرط‌های سرسختانه برای شرکت در هرگونه مذاکرات احتمالی نیستند. ...»^(۵)

این درحالی است که تقریباً به‌طور هم‌زمان، رژیم بعثی عراق، سفارت سوریه در این کشور را متهم به عملیات پنهانی علیه خود کرد و در پی آن، نوعی لشکرکشی در مرزهای خود با سوریه را آغاز کرد. بنا به برخی گزارش‌های رسیده از دمشق، بیش از ۵۳ هزار سرباز مصری برای حمله به سوریه و مقابله با انقلاب اسلامی، در خاک عراق مستقر شدند.^(۶)

در این حال، امروز رادیو بغداد گزارش داد که «آقای "اسماعیل حمود حسین" سفیر عراق در دمشق، عصر امروز با ۹ نفر از کارکنان سفارت عراق در سوریه، از این کشور اخراج و وارد بغداد شدند.» رادیو بغداد افزود: «این اقدام سوریه، زشت‌ترین نوع رفتار یک کشور نسبت به کشور دیگر است که تاکنون نظیر آن از لحاظ نحوه اخراج سفیر و اعضای سفارت عراق در عرف و اصول بین‌المللی به چشم نخورده است. ...»^(۷)

۳۲۴

در زمینه حملات، تحرکات و نقل و انتقالات نیرو و ادوات نظامی عراق، امروز در منطقه عمومی مرزی قصرشیرین، حمله آتشباری سنگین ارتش عراق به پاسداران مستقر در تپه‌های زیدیحیایی، تنگ‌هوان و تنگ توچاله گزارش شده است، این درگیری در ساعت ۲۳ شروع و با آتش متقابل پاسداران، حدود ۴ ساعت ادامه یافت.^(۸)

مشاهدات دیدبان‌های پاسگاه هدایت تابع گروهان قصرشیرین نیز حاکی است: «در ساعت ۲۱:۴۵ دقیقه امروز، یک ستون زرهی ارتش عراق که از طرف پرویزخان به طرف ناحیه خانقین [حرکت می‌کرده] در روی جاده آسفالته مشاهده شده است.»^(۹) این پاسگاه همچنین خبر از حرکت یک ستون تانک زرهی ارتش عراق می‌دهد که «در ساعت ۲۳ امروز، از طرف چهارکلا به طرف خانقین، در حال حرکت بر روی جاده آسفالته مشاهده شده‌اند.»^(۱۰) یک گزارش مشابه دیگر از پاسگاه قلعه سفید تابع هنگ قصرشیرین حاکی است: «یک ستون زرهی ارتش عراق که تعداد آنها زیاد می‌باشد در جاده عراق به طرف یدخان در حرکت بوده و امکان دارد قصد حمله و تجاوز به خاک ایران را داشته باشند.»^(۱۱)

از سوی دیگر، در ادامه اخراج عراقی‌های ایرانی‌الاصل از عراق، امروز دولت این کشور ۵

نفر دیگر را اخراج کرد. با ورود این عده به مرز خسروی در کرمانشاه، جمع رانده‌شدگان تا امروز به ۳۹۲۰۱ نفر رسیده است.^(۱۲)

در منطقه ایلام به گزارش ژاندارمری: «باتوجه به مشاهدات روزانه و دیدبان‌های مرزی، نیروهای عراقی در خط مرز مهران و صالح آباد مشغول تجدید سازمان و تجدید استحکامات و مواضع خود هستند و به احتمال قوی خود را برای یک یورش دیگر به پاسگاه‌های مرزی مهیا می‌نمایند.»^(۱۳) همچنین، از همین منطقه خبر می‌رسد که در ساعت ۲ بامداد امروز، یک فروند هواپیمای جنگنده عراقی به حریم هوایی مهران تجاوز کرد که با آتش پدافندهای خودی متواری گردید.^(۱۴) گزارش پاسگاه شوروشیرین تابع یگان صالح آباد نیز حاکی است: «در ساعت ۲۰ امروز، ۴ دستگاه تانک همراه با ۶ دستگاه کامیون گاز همراه با پرسنل نظامی وارد پاسگاه پلکانه عراق شده و موضع گرفته‌اند.»^(۱۵)

همچنین، در منطقه مرزی خرمشهر، در گزارش دیدبان‌های سپاه پاسداران آمده است: «ارتش عراق طی دو روز گذشته، اقدام به احداث ۱۲ سنگر جدید به شکل هلالی و به طول دو متر و عرض یک کیسه شنی و ارتفاع نیم متر در منطقه مرزی خین تا شلمچه نموده است.»^(۱۶)

۳۲۵

به دنبال جمع‌آوری دهکده‌های هواداران سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، گروه پیکار، رزمندگان راه آزادی طبقه کارگر و دیگر گروه‌های چپ در شب گذشته توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی آبادان و در پی تشنج‌ها و تحریکاتی که این گروه‌ها از هفته‌های پیش در سطح شهر علیه سپاه پاسداران و دادگاه ویژه رسیدگی به فاجعه سینما رکس آبادان به راه انداخته بودند، امروز نیز بخش‌هایی از آبادان، به صحنه زدوخورد میان طرفداران این گروه‌ها و مردم انقلابی تبدیل شده بود. علاوه بر آبادان در خرمشهر نیز در روزهای اخیر تحرکات و درگیری میان این گروه‌ها و مردم مؤمن به انقلاب رو به افزایش گذاشته است. این درحالی است که تحرکات و تحریکات مرزی عراق در منطقه جزیره آبادان و خرمشهر نیز به اوج خود رسیده و نیروهای نظامی و انتظامی منطقه را با بحران مضاعف در داخل هر دو شهر و مناطق مرزی مواجه ساخته است.

در آبادان، این درگیری‌ها ابتدا با راه‌پیمایی طرفداران گروه‌های مزبور در اعتراض به جمع‌آوری دهکده‌های فروش نشریات آنان در حدود ساعت ۵ بعدازظهر آغاز و سپس به میدان طیب و روبه‌روی کلانتری ۳ در ایستگاه یک بهار کشیده شد و تا ساعت ۱۲ شب ادامه یافت. با حمله طرفداران مجاهدین خلق (منافقین) و دیگر گروه‌های چپ به ستاد فدائیان امام خمینی واقع در روبه‌روی کلانتری ۳، گروهی از مردم نیز به حمایت از فدائیان امام خمینی با گروه‌های سیاسی مزبور درگیر شدند.^(۱۷)

گزارش خبرگزاری پارس در این زمینه حاکی است که گروهی از طرفداران سازمان مجاهدین خلق (منافقین) شاخه آبادان شامگاه امروز، در اعتراض به جمع‌آوری دهکده‌های کتاب‌فروشی آنان،

در میدان طبیب اجتماع و به ایراد سخنرانی پرداختند. این اقدام موجب عکس‌العمل و اعتراض شدید گروهی از مردم شد که در آن محل اجتماع کرده بودند. به دنبال این اقدام، درگیری روی داد که در آن عده‌ای زخمی شدند. همین گزارش حاکی است درگیری سرانجام پس از چند ساعت با دخالت سپاه پاسداران و تیراندازی هوایی پایان یافت. در این درگیری شخصی به نام "جاسم بنی‌رشید" بر اثر شدت جراحات در بیمارستان شرکت نفت به شهادت رسیده است. همچنین در این واقعه، ۲۹ نفر مجروح شدند که در بیمارستان‌های هلال‌احمر و شرکت نفت بستری هستند. این گزارش می‌افزاید: ۲ تن از مجروحان از افراد سپاه پاسداران هستند.^(۱۸)

گزارش ستاد مشترک ارتش نیز در این مورد حاکی است: «در درگیری که [میان] حدود ۵۰۰۰ نفر از گروه‌های موافق و مخالف سازمان مجاهدین خلق [منافقین] از ساعت ۱۲ الی ۲۳ تاریخ ۵۹/۵/۳۰ در آبادان رخ داد، یک نفر کشته و ۳۰ نفر زخمی گشته است، که با تیراندازی هوایی پرسنل سپاه پاسداران و دخالت مأمورین انتظامی، آرامش نسبی فعلاً برقرار گردیده است.»^(۱۹) از سوی دیگر، در پی درگیری‌هایی که در سطح شهرهای مرزی آبادان و خرمشهر، رخ داده است، دادسرای انقلاب اسلامی آبادان و خرمشهر با صدور اطلاعیه‌ای فعالیت چند گروه و سازمان از جمله مجاهدین خلق (منافقین)، فدائیان خلق، پیکار و حزب توده را در این دو شهر تا تعیین تکلیف آنان از جانب مجلس شورای اسلامی، ممنوع اعلام کرد. در بخشی از این اطلاعیه آمده است:

«این چه دستی است که دقیقاً هم‌زمان با لشکرکشی مزدوران بعثی در نوار مرزی کشورمان و بسیج شدن ۵۳ هزار مسلح مصری، اسرائیلی و اردنی در مرزهای کشور تازه از بند رسته‌مان آشوب به پا می‌کنند. لذا از این تاریخ به بعد هرگونه فعالیت گروه‌های فوق‌الذکر تا تعیین تکلیف آنان از سوی مجلس شورای اسلامی ممنوع اعلام می‌شود و مردم و قوای انتظامی مکلف‌اند از فعالیت این گروه‌ها به هر نحو و به هر شکل، به‌طور جدی و سریع ممانعت به عمل آورند.»^(۲۰) لازم به یادآوری است که درگیری امروز آبادان و نیز حکم دادسرای انقلاب اسلامی آبادان و خرمشهر در رسانه‌های غربی از جمله رادیو لندن بازتاب داشت. در این زمینه، رادیو لندن ضمن بازگویی وقایع، از قول رسانه‌های داخلی ایران افزود: «گفته می‌شود که در این درگیری یکی از طرف‌داران آیت‌الله خمینی کشته شده است.»^(۲۱)

۳۲۶

تحركات گروه‌های مسلح معاند با نظام به صورت نقل و انتقال نیرو و تجهیزات با حمایت و پشتیبانی تدارکاتی عراق امروز نیز ادامه داشت.

در ادامه تحركات وسیع این عوامل در اطراف اشنویه و پیرانشهر، گزارش تأییدشده ستاد عملیات غرب کشور حاکی است: «افراد مهاجم [ضدانقلاب] در حدود ۲۰۰۰ نفر از طریق پیرانشهر وارد ایران شده و دارای خمپاره و تفنگ ۱۰۶ و ضدهوایی بوده و وسیله انتقال آنها

لندرو، جیب آهو بیابانی بی‌شماره و خودروهایی است که از عراق و یا پادگان‌های ایران گرفته‌اند.^(۲۲) فرماندهی سپاه نیز ضمن تأیید این خبر در گزارش خود آورده است: «حدود ۲۰۰۰ نفر نیروی خارجی در اطراف شهر پیرانشهر پیاده شده و با هماهنگی‌های نیروهای مهاجم [ضدانقلاب] مستقر در بین پیرانشهر، مهاباد و بوکان، به طرف نقده در حرکت می‌باشند و به‌زودی قصد حمله به نقده و اشنویه و ارومیه را دارند.»^(۲۳) در بخش دیگری از این گزارش، با اشاره به گزارش منابع اطلاعاتی ستاد عملیات غرب کشور آمده است: «جلسه هماهنگی با حضور پالیزبان، بختیار، صدام حسین و دیگران امروز در عراق تشکیل شده و طرح کودتای قبلی در شرف انجام می‌باشد؛ با این فرق که در کودتای قبلی از پایگاه‌های داخلی برای حملات هوایی استفاده شده، ولی در این کودتا از پایگاه‌های عراق حمله می‌شود.»^(۲۴)

منابع اطلاعاتی ارتش نیز گزارش دادند که امروز «نمایندگان "شیخ جلال حسینی" و "عبدالرحمن ذبیبی" مشهور به "علما" تعداد ۴۰۰ قبضه خمپاره‌انداز، آرپی. جی ۱۱ و چندین توپ که بر روی قاطر حمل می‌شوند از طریق مرز پنجوین عراق به ایران وارد و به منطقه مهاباد برده‌اند.» در ادامه این گزارش آمده است: «اسلحه‌های مذکور همگی ساخت شوروی بوده و هم‌اکنون مشغول توزیع آن بین گروه‌های مسلح مستقر در مناطق مهاباد، سردشت و مریوان می‌باشند. مقدار زیادی از اسلحه‌های مورد بحث برای صدیق کمانگر ارسال شده است. ضمناً با هر گروه و جماعتی که این اسلحه‌ها را دریافت نموده‌اند، ۴ نفر از کسانی را که قبلاً در عراق توسط افسران ارتش عراق کار با آنها را یاد گرفته‌اند، همراه نموده‌اند.»^(۲۵)

یک گزارش دیگر از منابع اطلاعاتی خودی حاکی است که در منطقه سردشت، «هر شب حدود ۱۵ بار الاغ کلاشینکف و برنو به ایران وارد می‌شود و بدون [دریافت] پول، بین مردم تقسیم می‌گردد و هیچ‌کس جلو این کار را نمی‌گیرد.» این گزارش می‌افزاید: «سردشت احتیاج به [نیروهای] پاسدار دارد.»^(۲۶)

گزارش مشابهی از مریوان حاکی است که امروز «تعداد ۶ دستگاه تراکتور حامل مهمات خمپاره و کلاشینکف از مرز "بایوه‌ستوه" عراق تحویل پیشمرگ‌های کرد مستقر در "سیاه‌فاهه" جهت حمله به پادگان مریوان گردیده است.»^(۲۷)

۳۲۷

افزایش تحرکات گروه‌های مسلح معارض با نظام از یک‌سو و نقل و انتقال نیرو و تجهیزات و مهمات به مناطق مهاباد، سردشت و اطراف آن از سوی دیگر،* حاکی از تحولات و درگیری‌های تازه‌ای در این مناطق است. در مقابل عملیات پاک‌سازی نیروهای خودی نیز ادامه

* بخشی از این تحرکات و نقل و انتقالات در گزارش قبلی آمده است.

دارد. آنچه از این تحرکات آشکار می‌شود این است که هم گروه‌های مسلح معاند با نظام و هم ارتش و سپاه پاسداران خود را برای یک عملیات متقابل و عمده آماده می‌کنند. این مناطق حساس در استان آذربایجان غربی، همچنان جولانگاه گروه‌های مسلح ضدانقلاب است و افراد این گروه‌ها تقریباً به‌طور روزمره عملیات‌های ایذایی علیه پادگان‌ها و محل‌های استقرار نیروهای مسلح ارتش و سپاه، اجرا کرده، یا به تأسیسات دولتی حمله می‌کنند. به نظر بعضی ناظران، یکی از اهداف آنها از چنین اقداماتی محک‌زدن استعداد و توان نیروهای خودی است.

در این زمینه، گزارش سپاه ارومیه حاکی است: «در ساعت ۲ نیمه‌شب امروز، مهاجمین [ضدانقلاب]، پادگان لشکر ۶۴ ارومیه و خانه‌های مسکونی اطراف پادگان را با خمپاره ۶۰ م.م مورد حمله قرار دادند که یک سرباز زخمی گردید و یک خانه هم ویران شد و به پادگان هیچ خسارتی وارد نیامد.»^(۲۸) این درگیری در ساعت ۲:۳۰ بامداد خاتمه یافت.^(۲۹) همچنین یک مقام آگاه در شهربانی ارومیه نیز اعلام کرد در این حمله چند خمپاره به ایستگاه برق اصابت کرد و موجب آتش‌سوزی شد که با تلاش آتش‌نشانی به‌سرعت حریق خاموش گردید.^(۳۰)

همچنین، امروز مهاجمان (ضدانقلاب) با خمپاره به شاهین‌دژ حمله کرده، به خانه‌های مسکونی اهالی خسارتی وارد کردند. این حمله توسط افراد سپاه دفع شد.^(۳۱) یک گزارش دیگر از مرکز فرماندهی سپاه نیز حاکی است: «ضدانقلاب می‌کوشد مخزن نفت آن شهرستان [میاندوآب] را به آتش بکشد، لذا در صورت امکان در امر تأسیسات وزارت نفت، حراست بیشتری به عمل آید.»^(۳۲)

از سوی دیگر، با پایان یافتن مهلتی که لشکر ۶۴ ارومیه برای تحویل سلاح به عناصر مسلح غیرقانونی در منطقه مه‌باد داده بود، نیروهای مسلح سپاه و ارتش در فکر هماهنگی‌های بیشتر، تجهیز نیرو و امکانات به‌منظور پاک‌سازی این مناطق، به‌ویژه منطقه مه‌باد از دست گروه‌های مسلح ضدانقلاب هستند. در این زمینه درخواست فرمانده سپاه مه‌باد از شورای فرماندهی سپاه مرکز چنین است: «به‌منظور پاک‌سازی، لازم است مسئول طرح و عملیات به منطقه اعزام و بررسی و هماهنگی‌های لازم را با ارتش به وجود آوریم. باتوجه‌به پایان مهلت داده‌شده از طرف لشکر ۶۴ ارومیه برای تحویل سلاح‌ها، جهت پاک‌سازی شهر و کنترل جاده‌ها به ۶۰۰ نفر نیاز است، در حالی که نیروی موجود در مه‌باد ۱۱۵ نفر می‌باشد.»^(۳۳)

در همین حال، پاک‌سازی‌ها نیز در مناطق غرب کشور ادامه دارد:

از مریوان خبر می‌رسد که در پی پاک‌سازی روستاهای اطراف مریوان، ۴ نفر از مهاجمان مسلح (ضدانقلاب) کشته، ۹ تن زخمی و ۶ تن دیگر دستگیر شدند. در این درگیری شبانه، صادق نوبخت سرابی، مسئول اطلاعات سپاه کردستان نیز به شهادت رسید.^(۳۴) این گزارش همچنین حاکی است: «بعد از ظهر امروز، به یگان‌های لشکر در اطراف اشنویه حمله شد و یک

درجه‌دار و یک جوانمرد مجروح و جوانمرد دیگر توسط ضدانقلاب زیر ماشین گرفته و شهید شد.» در این پیام وضع درجه‌دار ارتش نیز وخیم گزارش شده است.^(۳۵)

همچنین در گزارش امروز روزنامه جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری پارس از سنندج، آمده است: «در ادامه عملیات پاک‌سازی در حومه کامیاران، ۵۰ تن از عناصر ضدانقلاب توسط نیروهای مشترک ارتش و سپاه پاسداران و پیشمرگان مسلمان کرد در قریه الک دستگیر شدند.»^(۳۶)

در ادامه مقابله با تحرکات نیروهای مهاجم ضدانقلاب، از بانه خبر می‌رسد که شامگاه امروز، دهکده‌های نجمه، بوئین پایین، کانی سود، صدفبار و دوراهی بکره با توپ ۱۵۵ میلی‌متری توسط ارتش کوبیده شده است. این گزارش همچنین می‌افزاید: «اکثر شب‌ها به شعاع ۱۵ کیلومتری، اطراف بانه به وسیله خمپاره و توپ ۱۵۵ میلی‌متری توسط ارتش کوبیده می‌شود.»^(۳۷)

۳۲۸

یکی از مسائل عمده در مقابله با گروه‌های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین، وضعیت آموزش‌های نظامی و پارتیزانی نیروهای سپاه و پیشمرگان مسلمان کرد، باتوجه به موقعیت سوق‌الجیشی مناطق مزبور و مقابله صحیح با نحوه جنگ‌ها و حملات چریکی گروه‌های مسلح معاند با نظام است.

در این باره خبرنگار کیهان از کرمانشاه گزارش داد: «برای پاک‌سازی مناطق متشنج و درگیر در کردستان، سپاه پاسداران و پیشمرگان مسلمان کرد آموزش چریکی و پارتیزانی می‌بینند.»

براساس این گزارش، «ناصر کاظمی، فرماندار و مسئول پاسداران اورامانات، ضمن بیان این مطلب، دلایل انجام چنین آموزشی را تسریع در پاک‌سازی منطقه از عوامل عراقی و مزدور دانست و در این باره گفت: با چنین شیوه‌هایی ما خواهیم توانست به سرعت به مواضع مهاجمان و مزدوران نزدیک شویم و با همان سلاح آنها؛ یعنی جنگ و گریز و وارد کردن ضربات شبانه و قاطع، پاک‌سازی مناطق نوسود و بخشی از اطراف آن را انجام دهیم.» وی افزود: «برای آموزش‌های جنگ‌های چریکی و پارتیزانی، تعدادی از [افراد] سپاه پاسداران و پیشمرگان مسلمان توسط گروهی از کارشناسان جنگ‌های چریکی وابسته به تیپ نوه‌د، تعلیم و تخصص می‌یابند.» وی همچنین گفت: «پاک‌سازی منطقه نوسود به زودی آغاز می‌شود.» کاظمی در پایان به نقل از منابع اطلاعاتی مستقر در نواحی مرزی ایران و عراق، افزود: «عراقی‌ها که به تدریج مواضع و پایگاه‌های خود را در داخل خاک‌ها از دست می‌دهند، اخیراً شروع به تقسیم پول برای تطمیع روستائینان مرزی کرده‌اند و به مزدوران و کارگزاران خود در نواحی مرزی پاوه پول و اسلحه زیاد داده‌اند.»^(۳۸)

با کشف یک خانه تیمی و مخفیگاه عوامل کودتای نافرجام اخیر در منطقه شمیران تهران، یکی از رابطان شبکه‌های کودتاچیان و تکثیرکننده پیام‌های سری و نوارهای سخنرانی‌های بختیار، شناسایی شد. گزارش امروز روزنامه اطلاعات در این مورد حاکی است:

«امیر هوشنگ نور، سرهنگ بازنشسته شهربانی از اعضای کادر مرکزی شبکه کودتای نافرجام اخیر و طراح و مغز متفکر توطئه کودتا در حال حاضر متواری است و کلیه قوای انتظامی و پاسداران در تعقیب نامبرده می‌باشند. ...

بنا به اظهار سخنگوی کمیته منطقه یک شمیران، خانه مذکور ابتدا به سبب رفت و آمدهای مشکوکی که به اینجا می‌شد مورد سوءظن قرار گرفت و تصور می‌شد که این خانه تبدیل به عسرتکده شده باشد، اما هنگامی که گروه ضربت پاسداران کمیته منطقه یک این خانه را که در زعفرانیه شمیران است، زیر نظر گرفتند متوجه شدند که رفت و آمد کنندگان آن نمی‌توانند افرادی فقط خوش‌گذران باشند. پاسداران پس از دریافت حکم دادستانی وارد خانه شدند و هنگام بازرسی‌های اولیه، ناگهان سگی که در آن خانه بود به یکی از پاسداران حمله کرد. پاسدار مزبور برای آنکه از حمله سگ مصون بماند خود را به طرف زیرزمین خانه کشانید و متوجه شد که در آنجا مقادیر زیادی اسلحه و مهمات و وسایل نظامی انبار شده است. بلافاصله پاسداران خانه را محاصره کردند و در بازرسی‌های اولیه یک عده بیست نفری را که در یکی از اتاق‌های خلوت و دورافتاده آن خانه جلسه محرمانه داشتند، دستگیر کردند. ... وی اضافه کرد: «... این خانه مرکز تصمیم‌گیری و تشکیل جلسات محرمانه بوده که امیر هوشنگ نور تصمیمات جلسات را به سایر شبکه‌ها و عوامل توطئه‌گر و کودتاچی ابلاغ می‌کرده است.» این گزارش در پایان می‌افزاید در این خانه علاوه بر کشف تعداد زیادی اسلحه و مهمات، اعلامیه‌هایی با امضای شورای نظامی کشور ایران و چندین دستگاه تکثیر نوار و ضبط صوت و دیگر وسایل تبلیغاتی به دست آمد.

اطلاعات همچنین یک نمونه از اعلامیه‌های این شبکه را - که چندین هزار نسخه از آن از این مخفیگاه به دست آمده است - منتشر ساخت. در این اعلامیه کوتاه آمده است: «هم‌قطاران عزیز ساعت موعود فرارسید؛ ارتش وطن‌پرست ایران حکومت پوسیده آخوندها را برچید. کلیه واحدهای ارتش، ژاندارمری و شهربانی اعلام همبستگی نمودند. هرگونه مقاومت به شدت سرکوب خواهد شد. آماده اخذ دستورات باشید. شورای نظامی کشور.»^(۳۹)

یادآوری می‌شود که دو روز پیش نیز، «روابط عمومی سپاه پاسداران ساری اطلاع داد که رضا حبیبی یکی دیگر از همکاران شبکه کودتا که از عوامل دربار و رژیم منفور پیشین بوده است، دستگیر شده است.» براساس این گزارش، «حبیبی در سیاه کلا از توابع بابل، به توطئه‌گری و استخدام مزدور برای اعزام به مناطق غرب کشور مشغول بوده است.»^(۴۰)

۳۳۰

با گذشت تنها یک شب از صدور حکم نخست‌وزیری محمدعلی رجایی توسط رئیس‌جمهور، روزنامه‌/تقلاب/ اسلامی در سرمقاله امروز خود به مطالبی اشاره کرده است که به نظر می‌رسد هم حاکی از بالا بردن توقعات از دولت جدید و هم تصویری کوتاه از چشم‌انداز مقابل؛ یعنی مشکلات و بحران‌های پیش روی دولت رجایی است. در بخشی از این سرمقاله که به قلم اسماعیل رضائی نوشته شده، آمده است:

«... با رسمیت یافتن مقام نخست‌وزیری، تمام نهادهایی که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به منظور اجرای این قانون پیش‌بینی شده است کامل و هیچ بهانه‌ای دیگر به علت عدم ارگان‌های رسمی وجود ندارد. لذا از این پس، هر سه قوه قضائیه، مجریه و مقننه مسئولیت کامل و تمام‌عیار رعایت و اجرای قانون اساسی را به عهده دارند و این درحالی است که بی‌قانونی و عدم امنیت و احترام به‌طور روزافزونی جامعه را در خطر قرار داده است و آن چیزی که رئیس‌جمهور نیز به آن اولویت داده، خاتمه‌دادن به همین بی‌نظمی‌ها و قانون‌شکنی‌هاست. تابه‌حال، یک روز ادعا می‌شد مجلس استقرار نیافته، یک روز می‌گفتند رئیس‌جمهور وجود ندارد و یا اینکه دولتی در کار نیست، اما از امروز دیگر هیچ‌یک از این بهانه‌ها برای ملتی که با اکثریت مطلق به این نهادها رأی داده و مشروعیت اسلامی آنها هم از طریق رأی ملت و هم از طریق حکم امام تثبیت شده است، نمی‌تواند وجود داشته باشد. لذا مخالفت با قانون اساسی و اشکال‌تراشی و عدم اجرای آن از طرف هر سازمان و گروه و فردی، ضدانقلابی بودن آنها را محرز می‌نماید.»

نویسنده سرمقاله، آن‌گاه می‌افزاید: «علاوه‌براین، در زمینه‌های اقتصادی، احتکار و گران‌فروشی و تقسیم زمین و مسکن و غیره و غیره... به همین نسبت که در رعایت آزادی‌های اجتماعی قانون‌شکنی شده است، بی‌توجهی و خودسری وجود دارد. و اگر از همین ابتدا که دولت کار خود را شروع می‌کند، قاطع و استوار بدون توجه به رعایت مصلحت این دسته و آن دسته و یا این صنف و آن صنف، رعایت دقیق و کامل قانون اساسی را مورد توجه قرار ندهد، به یقین عواقب خطرناکی در پیش خواهد بود و مطمئناً در مرحله اول، اجرای دقیق قانون اساسی به‌زعم خیلی از خودی‌ها و بیگانه‌ها که بیش از یک سال و نیم است فعال می‌باشد بوده‌اند و هیچ حدومرزی برای اعمال خود قائل نبوده‌اند، گران تمام خواهد شد. علاوه‌براین، امروز نخست‌وزیر وارث هزاران مشکل پیچ‌درپیچ و آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های جورواجوری است که مقداری از آنها از رژیم قبل باقی مانده و تعدادی از آنها را دولت موقت و شورای انقلاب تصویب نموده‌اند. و همان‌طور که خود اشاره کردند سیستم اداری کشور را به‌حالت فلج درآورده‌اند. ...»

در بخش دیگری از این سرمقاله آمده است: «موضوعی که ظرف یک سال و نیم گذشته به آن توجهی نشده و یا اگر هم شده بسیار محدود، نداشتن برنامه‌های مشخص در سیستم

صنعتی و کشاورزی کشور است. کوششی که تا به حال شده فقط تا آنجا بوده که توانسته است از تعطیل و ایستایی آنها از طریق بالا و پایین بردن بودجه‌های فوری، جلوگیری کند. و حال آنکه حفظ این گونه روش‌های کج‌دار و مریز نه آنکه قابل دوام نیست، بلکه به سرعت کشور را به ورطه نابودی خواهد کشاند. ...»^(۴۱)

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۵۹/۵/۳۰

۱. جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، مترجم محمدعلی خرم، تهران: مرکز اسناد دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۴۳-۴۱، شماره سند شورای امنیت: S/14117 شماره سند مجمع عمومی: A/35/404، ۲۱ آگوست ۱۹۸۰ (۳۰ مرداد ۱۳۵۹).
۲. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۳۰، ص ۱۲ و - روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۵/۳۰، ص ۴؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۶/۱، ص ۱۲، همه به نقل از خبرگزاری پارس، به نقل از خبرگزاری فرانسه از نیویورک - سازمان ملل؛ همچنین ر. ک: جنگ ایران و عراق از نگاه مطبوعات جهان، ج ۱، ص ۲۶۱، روزنامه الشرق الاوسط، انگلستان - سازمان ملل، ۱۹۸۰/۸/۲۲، ۱۳۵۹/۵/۳۱، مترجم نعمت‌الله سلیمانی خواه.
۳. جنگ ایران و عراق از نگاه مطبوعات جهان، ج ۱، صص ۲۵۶ و ۲۵۷، وال استریت ژورنال، از پاریس، ۱۹۸۰/۸/۲۱، ۱۳۵۹/۵/۳۰، مترجم مهدی رنجبران.
۴. همان.
۵. همان، ج ۱، ص ۲۶۲، روزنامه الشرق الاوسط - انگلستان، به نقل از خبرگزاری عراق از بغداد، ۱۹۸۰/۸/۲۲، ۱۳۵۹/۵/۳۱، مترجم نعمت‌الله سلیمانی خواه؛ و - خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۶، تاریخ ۱۳۵۹/۵/۳۱، ص ۴۵، رادیو ریاض، ۱۳۵۹/۵/۳۰.
۶. روزنامه اطلاعات، ۱۳۵۹/۵/۳۰، ص ۱۶؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۳۰، ص ۳، به نقل از خبرنگار جمهوری اسلامی از دمشق.
۷. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۶، تاریخ ۱۳۵۹/۵/۳۱، ص ۴۰، بخش عربی رادیو صوت الجماهير بغداد، ساعت ۲۰:۳۰، ۱۳۵۹/۵/۳۰.
۸. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۶/۱، ص ۴، خبرنگار جمهوری اسلامی از قصر شیرین.
۹. سند شماره ۲۷۶۷۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از هنگ قصر شیرین به ناحیه کرمانشاه (رکن ۳)، ۱۳۵۹/۵/۳۰؛ و - سند شماره ۵۶۰۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) به نزاجا (مرکز عملیات)، ۱۳۵۹/۵/۳۱.
۱۰. سند شماره ۲۷۶۹۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از هنگ قصر شیرین به ناحیه کرمانشاه (رکن ۳)، ۱۳۵۹/۵/۳۱؛ و - سند شماره ۲۷۶۷۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کرمانشاه (رکن ۳) به ت - ف - ژاجا (رکن ۳ عملیات)، ۱۳۵۹/۶/۱.
۱۱. سند شماره ۲۷۶۷۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه کرمانشاه (رکن ۳) به تهران - ت - ف - ژاجا (رکن ۳)، ۱۳۵۹/۵/۳۰.
۱۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۳۰، ص ۴، به نقل از خبرگزاری پارس از کرمانشاه.
۱۳. سند شماره ۲۸۹۱۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاندارمری ایلام به ناحیه کرمانشاه (رکن ۳) و ر ۲، ۱۳۵۹/۵/۳۰.
۱۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۶/۱، ص ۴، خبرنگار جمهوری اسلامی از کرمانشاه، به نقل از روابط عمومی ناحیه ژاندارمری کرمانشاه.
۱۵. سند شماره ۲۸۹۲۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاندارمری ایلام به ناحیه کرمانشاه (رکن ۲) و (رکن ۳)، ۱۳۵۹/۵/۳۰؛ و - سند شماره ۵۶۰۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
۱۶. سند شماره ۷۰۸۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش دیدبان‌های مرزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی خرمشهر، ۱۳۵۹/۵/۳۰.
۱۷. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۶/۱، ص ۱۵، خبرنگار انقلاب اسلامی از آبادان؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۶/۱، ص ۴، خبرنگار جمهوری اسلامی از آبادان.
۱۸. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۷، ۱۳۵۹/۶/۱، ص ۳، خبرگزاری پارس از آبادان.
۱۹. سند شماره ۵۶۰۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی) به نزاجا (معاونت اطلاعات عملیات)، ۱۳۵۹/۵/۳۱.
۲۰. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۶/۱، ص ۳، به نقل از خبرگزاری پارس از اهواز.

تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه ارومیه به اطلاعات سپاه مرکز، ۱۳۵۹/۵/۳۰.

۲۹. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۵/۳۰، ص آخر، خبرنگار کیهان از ارومیه.

۳۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۶/۱، ص ۴، خبرنگار جمهوری اسلامی از ارومیه.

۳۱. سند شماره ۵۶۰۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه ارومیه به فرمانده سپاه مرکز، ۱۳۵۹/۵/۳۱.

۳۲. سند شماره ۵۶۰۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (میاندوآب)، ص ۶۰، از مرکز فرماندهی به سپاه میاندوآب، ۱۳۵۹/۵/۳۰.

۳۳. سند شماره ۵۶۰۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (ارومیه)، ص ۱۵۲، از فرمانده سپاه مهاباد (سندج) به شورای فرماندهی سپاه مرکز، ۱۳۵۹/۵/۳۰؛ و - سند شماره ۵۶۰۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه ارومیه به فرمانده سپاه مرکز، ۱۳۵۹/۵/۳۰.

۳۴. سند شماره ۵۶۰۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳۵. سند شماره ۵۶۰۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۵/۳۰، ص ۴، به نقل از خبرگزاری پارس از سندج.

۳۷. سند شماره ۵۶۰۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه غرب کشور به سپاه (مرکز فرماندهی)، ۱۳۵۹/۵/۳۱.

۳۸. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۵/۳۰، ص ۱۵، خبرنگار کیهان از کرمانشاه در مصاحبه با فرماندار و مسئول پاسداران اورامانات.

۳۹. روزنامه اطلاعات، ۱۳۵۹/۵/۳۰، ص ۲، به نقل از سخنگوی کمیته منطقه یک شمیران.

۴۰. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۵/۲۸، ص ۹، به نقل از روابط عمومی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ساری.

۴۱. روزنامه انقلاب اسلامی، صص ۱ و آخر.

۲۱. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۸، تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲، رادیو لندن (فارسی)، ساعت ۲۰:۴۵، ۱۳۵۹/۶/۱.

۲۲. سند شماره ۵۶۰۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (پیرانشهر)، ص ۳۹، از ستاد عملیات غرب کشور به سپاه (مرکز فرماندهی)، ۱۳۵۹/۵/۳۱.

۲۳. سند شماره ۵۶۰۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (کردستان)، ج ۱، ص ۲۳۰، از سپاه (مرکز فرماندهی) به سماجا، ۱۳۵۹/۵/۳۰.

۲۴. همان، ص ۲۳۲.

۲۵. سند شماره ۵۰۷۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (سردشت)، ص ۱۳۱، از ستاد مشترک ارتش (اداره دوم، حفاظت اطلاعات) به ستاد عملیات غرب، ۱۳۵۹/۶/۲۹.

۲۶. سند شماره ۱۱۴۹۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (سردشت)، ص ۷۷، از سپاه (مرکز فرماندهی) به سپاه غرب کشور، ۱۳۵۹/۵/۳۰، مستند به گزارش سماجا.

۲۷. سند شماره ۴۳۱۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از مرکز فرماندهی سپاه به سپاه سندج، ۱۳۵۹/۶/۲؛ و - سند شماره ۴۳۲۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (مریوان)، ج ۱، ص ۱۶۶، از سماجا (مرکز فرماندهی) به زاجا، ۱۳۵۹/۶/۲، برابر اعلام نزاجا به استناد گزارش لشکر ۲۸؛ و - سند شماره ۴۰۹۲۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (مریوان)، ج ۱، ص ۱۷۰، به نقل از بولتن خبری مرکز فرماندهی (عملیات سپاه)، ۱۳۵۹/۶/۲، ص ۱.

۲۸. سند شماره ۴۲۵۵۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد مناطق کردنشین (ارومیه)، ص ۱۵۴، از سپاه ارومیه به سپاه مرکز، ۱۳۵۹/۵/۳۰؛ و - سند شماره ۵۶۰۵۷ مرکز مطالعات و